

**Adami Tanneri E Societate Iesv, S. Theologiæ D. Et In
Academia Ingolstad. Professoris, Theologiæ Scholasticæ
Tomus ...**

Cum triplici Indice

De Fide, Spe, Charitate, Ivstitia, Religione, caeterisq[ue] virtutibus [et]
vitijs: ac varijs hominum statibus. Secvndæ Secvndæ S. Thomæ
Aqvinatis Respondens

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1627

III. De bello, ac primo quænam conditiones vniuersim ad iustum bellum
requirantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72877](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72877)

nes hic, licet contrarium existimet Valentia post Turcrematam, & Castro loc. cit. & Syluestrum. verbo *Schisma* n. 3.

24 Respondeo quarto, Papam sic à Deo sua potestate exutum etiam puniri & iudicari posse ab Ecclesia; imò ipso facto incurrere excommunicationem, in hæreticos & schismaticos latam. Ita citati. Ratio patet. Quia iam eiusdem conditionis est cū cæteris.

25 Quæres secundò. Quid faciendū tempore schismatis, quando plures sunt dubij Pontifices. Respondetur, primū ipsam facti causam diligenter exquirēdā ab hominibus doctis & pijs, qui partiales nō sint, reiq; gestæ notitiā habeant. Deinde verò si res, omnibus spectatis, adhuc dubia maneat, tenendū esse, quod certū est, prætermisissis dubijs; nempe ad hæredū Ecclesiæ, eiusq; inuisibili capiti Christo, & dubios Pontifices habendos vt dubios, non magis vni ad hærendo, quā alteri; cum id sine temeritate non fieret; donec res per Ecclesiæ pastores in Concilio generali, aut extra definiatur, vt factum in Concilio Constantiensi. Ita rectè docet Caietanus tract. de autorit. Papæ loc. cit. Plura idem ibidem & Turcremata de Ecclesia lib. 4. part. 1. cap. 9. & 10.

DVBIVM III.

De bello; ac primò quid sit & quamnam conditiones vniuersim ad iustum bellū requirantur; quaq; ratione charitati opponatur.

S. Thomas 2. 2. q. 40. a. 1.

26 **B**ellum seu à beluis dictum, seu quasi non bellū per antiphrasin, est pugna inter diuersas communitates siue populos.

De quo supponimus primò, bellū aliud esse offensiuū seu aggressiuū, quod ad vindicandā vel cōpensandā iniuriā infertur; aliud defensiuū, quod solius defensionis causa, cū moderamine debito suscipitur.

Supponimus secundò, neutrum ex se illicitū esse, etiam Christianis, vt contra Manichæos apud Aug. lib. 2. 2. contra Faustū c. 74. Erasmi annot. ad cap. 3. & 2. Luc. item Anabaptistas, patet ex Luc. 3. v. 14. *Neminem conuertiatis, neq; calumniā faciatis: & contenti estote stipendijs vestris.* De qua re plura Bellar. lib. 3. de membris Ecclesiæ cap. 14. Valentia q. 16. punct. 1.

Supponimus tertio, bellum considerari posse, vel quoad substantiam, eiusq; inchoationē, vel quoad modū & circūstantias, adeoq; eius administrationē. De primo agetur prius, deinde de altero. His positis de proposito dubio sequētes assertiones statuimus.

27 **ASSERTIO I.** Ad bellum iustū tres conditiones requiruntur, nimirū legitima autoritas seu potestas, causā iusta, & recta intentio, vt scilicet amore iustitiæ, seu iustæ indemnitis suscipiatur; non ex odio, vel priuata vindictæ cupiditate. Ita ex August. lib. 2. 2. contra Faustum cap. 75. S. Thomas q. 40. a. 1. & cōmunis. Ratio est; quia tres hæ conditiones necessariæ sunt in omni genere actionis, qua vis aut nocementū alijs infertur. Et ad vltimā conditionē speciatim spectat illud August. l. 2. 2. con. Faustū c. 74. *Nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas, impacatus & implacabilis animus, feritas de bellandi, libido dominandi & si qua sūt similia, hæc sunt, quæ in bellis iure culpantur.*

28 **ASSERTIO II.** Deficiente vna ex prioribus duabus

conditionibus, bellū non solū aduersatur charitati, sed etiā iustitiæ; adeoq; annexū habet onus restitutiōdi: Secus ex defectu solius tertiæ conditionis. Ita ex cōm. docent Caiet. & Bannes hic a. 1. Val q. 16. p. 2. Mol. to. 1. de Iustitia dis. 1. 2. 3. Ratio sumitur ex simili de iudicio & officio Iudicis inferius dis. 4. explicādo. Et per se constat eū qui absq; causā & facultate seu potestate legitima alterum lædit, violare iustitiam, & teneri ad restitutionem: secus si in læsione solo affectu odij peccetur.

29 **ASSERTIO III.** Ad bellū merè defensiuū, vnusquisq; populus, seu Princeps habet sufficientē autoritatē ac potestatē. Ita omnes. Ratio est. Quia cuiuslibet licet vim vi repellere, cū moderamine inculpatæ tutelæ. Vnde Bellarm. l. 2. de Concilijs c. 19. ad 2. ait, licere etiā resistere armis & vi ipsi Pontifici Ecclesiā destruere molienti. Subditi verò priuati principis vel cōmunitatis alicuius qui nullā propriā ditionē habent, non possunt sine consensu sui Domini bellū etiā defensiuū suscipere; tū quia ad congregandū militē requiritur specialis autoritas in conuocante: tum quia subditorū defensio contra vim militarē alieni Domini, spectat ad ipsum principē; sine cuius præiudicio bellū à subditis non suscipitur, vt bene etiā notauit S. Th. q. 40. a. 1. iuxta August. l. 2. 2. cont. Faustum c. 75. vbi ait: *Ordo naturæ mortalium paci accommodatus hoc postulat, vt suscipiendi belli autoritas atq; consilium penes principes sit.*

30 **ASSERTIO IV.** Ad bellū offensiuū per se requiritur auctoritas principis, seu Magistratus alicuius, qui in suo regimine superiorē non agnoscat. Ita cōmunis. Ratio est. Quia cæteri habent superiores, ad quos recurrendū est. Talis autē sunt Imperator, Reges, aliqui Principes Italiæ, quædam Respublicæ liberæ, vt Veneta, & in Brasilia subinde singulæ quædoq; familiæ, vel pagi, iuxta Mol. disp. 100 non autē Germaniæ seu Imperij Principes, q. Imperatori subsunt.

31 **ASSERTIO V.** In tribus tamē casibus, etiā inferior Princeps bellū offensiuū licitè gerit. Primus est expressus, aut rationabiliter presumptus consensus superioris Principis, ex Mol. disp. 121. Secundus, si quis fortè diuturna & legitima prescriptione hoc ius obtinuerit, vt de quibusdam referunt Victoria Relect. de iure belli. & Caiet. hic q. 40. a. 1. Mol. cit. dis. 100. Tertius, si necessitas se defendendi vrgeat; neq; tamē aut priuæ securitati, aut indemnitati satis consultū sit, nisi ē vestigio vindictæ quoque exerceatur. Vt si eiusdē regni Principes inter se pugnent, & rex aut nolit, aut non possit illatas alteri ab altero iniurias vindicare; tunc enim iniustè inuasus non solum defendere, sed etiam in hostem animaduertere potest, vsq; ad plenā sui securitatē, & condignā satisfactionē; eo ferè modo & iure, quo priuatis quoq; licet, res iniustè ablatas in continenti etiam vi adhibita vindicare, vt rectè docent Victoria & Molina loc. cit. & ex parte Syluester verbo *bellum* 2. num. 3.

32 **ASSERTIO VI.** Causa iusti belli est sola iniuria, aut iure defensionis repellēda, aut iure cōmutatiuæ iustitiæ cōpensanda, aut iure vindicatiuæ iustitiæ vindicāda, idq; cū aliundē debita satisfactio nō p̄statur. Ita cum S. Th. q. 40. a. 1. omnes ex Aug. l. 2. 2. contra Faustū c. 74. & q. 10 in Iosue, vbi inter alia ait: *Iusta bella solent desiniri, quæ vlciscuntur iniurias, si gens vel ciuis plebēda est, quæ vel vindicare neglexerit, quod*

à suis improbe factū est, vel reddere, quod per iniuriā ablatū est &c. Etcap. Apud 23. q. 1. ex eodē Augustino dicitur: *Apud veros Dei cultores etiā illa bella peccata non sunt, quæ nō cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, ut mali coercentur & boni subleuentur.* Ratio est: Quia sola iniuria accepta potestati facere potest, vim alioqui non subdito inferendi.

33 Duo tamē hic notanda. Primum, iniuriā eiusmodi ita grauē esse debere, vt non immeritō tanta belli incommoda ei postponantur; qualia sunt tot cædes, rapinæ, depopulationes, vastitates animarū pariter & corporū, omniumq; bonorū euersiones, quæ tā lætæ, q̄ ledenti parti ex equo terē solent cōtingere, vt prudenter notauit Victoria loc. cit. Alioqui si quæ iniuris amicis & subditis, absq; sufficiente causa & iure accidant damna, obnoxia restitutioni erunt, vt pluribus docet Molina disp. 102. iuxta communem titulū iniuriæ damnificationis. de quo suo loco dif. 4.

34 Secundū, pro bello quidē defensiuo materialē etiā iniuriā, siue rationabiliter præsumptā sufficere; pro bello autē offensiuo, ad compensandā iniuriā illato, tunc tantū sufficere iniuriā materialē, quando hostis, recusata debita compensatione siue restitutione, re nostrā tanquā suā detinet, aut ex ea factus est ditior, cum is alioqui nec ratione rei acceptæ, nec ratione iniuriæ acceptionis ad vllā compensationē teneatur. Pro bello autē vindicatio omnino requiritur formalis iniuria. cū vera scilicet culpa coniuncta; cū omnis vindicta & pœna, præsertim tam grauis & violenta, supponat culpam. Ita rectē & ex comuni docent Molina dif. 102. & Vasquez 1. 2. dif. 100. n. 7.

De particularibus autē belli iusti causis, multa diximus suprā dif. 1. q. 9. dub. 1. & 2. post Victoriā relectione de Indis, & Iosephū Acoftā de procuranda Indorū salute c. 13. qui docent; etiā iure bellū Indis inferri, si Christianis negent ad suas prouincias liberū accessū, & vsum portuū ac fluminū, facultatēq; illic negotiandi, sine cuiusquā iniuria: quod tamen non sine causa negat Molina dif. 105. modo alias fidei prædicationi non resistant: quando & Christiani principes non quibusuis exteris nationibus copiā liberi eiusmodi comēatus ac negotiationis faciunt; idq; ad vitandā Reipub. perturbationē & pericula.

35 ASSERTIO VII. Per se & directā intentione nūquā est licitum querere, aut dare occasiones iniusti belli; hoc enim esset intendere malū, vt cū Victoria de iure belli n. 60 docet Molina dif. 107. In casu tamen, si bellū cederet in maius bonū tū Ecclesiæ, tū hostiū, vt qui nimirū hac ratione ad fidē conuertēdi; aut ad meliorē politiæ rationē traducendi videātur, licitū erit, vtendo iure nostro, per accidens bello etiā iniusto occasionē præbere; etiā si intendatur simul temporale comodū: quamuis enim nefas sit intendere culpā alterius, licet tamen subinde illā permittere, eique occasionem per accidens præb. re, propter maius bonū peccantis, & commune, vt ex Nauarro & Soto rectē docet idem Molina loc. cit. & patebit inferius de scandalo dub. 8.

36 Ex quibus etiā colligitur, an & qua ratione bellū charitati aduerferetur. Primò enim si quis suscepto bello formaliter intendat lædere charitatē, seu pacē charitatis, talis belli susceptio utiq; formaliter charitati aduerfabitur, ita vt sit speciale peccatum contra charitatem; siue interim re ipsa etiam aduerferetur

Iustitiæ, sine non. Quia in omni materia formalis & directā intentio malitiæ alicui virtuti opposita, formale peccatum eidem virtuti oppositum constituit, vt etiam de inobedientia docuimus tom. 2. disp. 4. q. 2. dub. 3. n. 44.

Secundo si quis existente sufficiente autoritate & causa belli, solum peccet ex parte intentionis, interno affectu odij aut vindictæ, tale bellū etiam charitati propriè oppositum erit, vt superius assert. 2. dictum. Idem fieri potest, si quis, quamuis existente iusta causa, & potestate bellum gerendi, negligat ordinem charitatis, postponendo pacem publicam & bonum charitatis, propriæ eidemq; non admodum necessariæ honoris aut bonorū defensionis vindicationiue, nec admittat pacis consilia, quæ alioqui prudens charitas admittenda dicat.

At verò quando bellum siue ex defectu potestatis, siue ex defectu causæ planè iniustum est, nec formaliter intendit læsio pacis & charitatis, tunc tale bellum non erit speciale peccatum contra charitatem, sed contra iusticiam: sicut furtum, latrocinium, homicidium, &c. quia tunc oppositio cum charitate solum se habet vt materialis & communis quædam conditio omnium eiusmodi peccatorum, quæ aduersus proximū actu externo constituitur.

Et quamuis S. Thomas initio quæstionis 34. commemorans vitia charitatis opposita, speciatim non referat bellum; sed solum duo vitia paci charitatis opposita recenset, discordiam scilicet & schismā; qua de causa etiam bellum prout est peccatum charitati oppositum, spectare fortasse alicui videatur ad discordiam, sicut actus & peccatum externum; certum tamen est, moraliter loquendo esse peccatum specie distinctum à cæteris peccatis paci charitatis oppositis: quia modo admodum diuerso charitatis pacem violat, & discordia in sola voluntatis dissensione vtrunque etiam factis & signis externis manifestata, ideoque pacem lædente, (scilicet alia speciali prauitate, qualis in contentione, rixa, bello cernitur) posita est. Qua de causa etiam S. Thomas initio quæstionis 37. inter peccata, quæ opponuntur paci charitatis, numerat 1. discordiam, quæ est in corde. 2. contentionem, quæ est in ore. 3. ea quæ pertinent ad opus, scilicet schismā, rixam, bellum, & seditionem; ita vt proinde bellum ex mente S. Thomæ sit peccatum, & quid ni etiam vitium speciale charitati oppositum, modo superius explicato: id quod etiam alij autores communiter supponere videntur.

D V B I V M IV.

Quomodo dubia belli causa examinanda, & diiudicanda sit.

S. Thomas 2. 2. q. 40. a. 1.

A Getur primo de ipsis supremis Principibus, deinde etiam de cæteris. Et spectat hoc dubium itidem ad ipsam belli susceptionem.

37 **A** S S E R T I O I. Dubiam belli causam tenetur imprimis ipse Princeps bellum gesturus diligenter examinare, adhibitis etiam in consilium viris prudentibus, & iuris intelligentibus. Ita ex communi